

ת"פ 53604/08/18 - מדינת ישראל נגד טראוב שיווק בע"מ, שמחה מנחם

בית הדין האזורי לעבודה ירושלים

ת"פ 53604-08-18

15 אוגוסט 2022

לפני:

כב' השופט אייל אברהמי, נשיא

מדינת ישראל

המאשימה

ע"י ב"כ: עו"ד מאשה שניאור

-

1. טראוב שיווק בע"מ
2. שמחה מנחם

הנאשמים

ע"י ב"כ: עו"ד מנחם שטאובר

פסק דין חלקי (נגד נאשם מס' 2)

1. נגד הנאשמים (להלן: הנאשמת היא החברה או העסק, והנאשם - מר שמחה מנחם) הוגש ביום 27.8.18 כתב אישום המייחס להם עבירות על חוק הגנת השכר וחוק שכר מינימום, וכן אחריות של הנאשם כנושא משרה, לביצוע העבירות על ידי הנאשמת. כתב האישום תוקן עוד לפני תשובת הנאשמים, ביום 9.10.18. הנאשם הופנה לסנגוריה הציבורית, ומונה לו סניגור ציבורי. הודעה על כך נתקבלה ביום 24.3.19. נוהל הליכים בעניין השלמת חומר חקירה, וניתנה החלטה בעניין גילוי חומר חקירה, בהתאם לסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי התשמ"ב - 1982 (להלן: החסד"פ).

2. בדיון שנקבע להקראה ביום 17.11.19 מסר ב"כ הנאשם, בשם הנאשם מס' 2, בקשה לביטול כתב אישום מטעמים של הגנה מן הצדק לפי סעיף 149(10) וסעיף 150 לחסד"פ. ב"כ המשיבה ביקשה להגיב על כך בכתב, והגישה תגובתה המפורטת. לא ניתנה החלטה אותה שעה, הואיל והצדדים המשיכו לנהל דיאלוג, בהמלצת בית הדין, בבקשה להעברת התיק להליך מנהלי. בסופו של דבר לא צלח מהלך זה.

3. בטענות המקדמיות שהעלה הנאשם 2, טען כי לפי הנחיות היועמ"ש, הנחייה מס' 4.1202 מחודש יולי 2014 (להלן: "ההנחיה"), משך הטיפול בתביעה עד הגשת כתב אישום בעבירות כמו אלה שבכתב האישום (עבירות, עוון) צריך להיות תוך 12 חודשים, כאשר ניתן להאריך את המועד ב-6 חודשים נוספים, באישור פרקליט מחוז וב-6 חודשים נוספים, באישור היועץ המשפטי לממשלה (להלן: "היועמ"ש"), בשים לב למורכבות החקירה ומכלול נסיבות העניין. בכל אופן במקרה דנן, הסתיימה החקירה כעולה מ"מזכר סיכום חקירה" - מיום 14.6.16. כתב האישום הוגש רק ביום 27.8.18, ותוקן לאחר מכן, כאמור ביום 9.10.18, דהיינו למעלה משנתיים לאחר שהסתיימה החקירה.

4. לטענת ב"כ הנאשם 2 לא הייתה הצדקה לשיהוי הארוך בהגשת כתב האישום. יש להוסיף לכך את נסיבותיו האישיות של הנאשם שהינו מבוגר (מעל גיל 70), לכך שהעסיק את שתי העובדות במשך עשרות שנים ומעולם לא הייתה להם כל טרניה כלפיו לכך שהעסק - נאשמת 1, נקלע לקשיים כלכליים חמורים שהביאו לפירוקו בשל חדלות פירעון. מדובר לטעמו בעבירות שאינן חמורות דיין, ושלא מתקיימות בהן נסיבות מחמירות, ובפרט אלה הקבועות בהנחיה הנ"ל ובפסיקה כמו: שיטתיות, תכנון ומטרה להפיק רווח כספי, והיקף הפגיעה שנגרמה בגין העבירה. שלוש אלה הינם קריטריונים המצביעים על חומרה יתרה, כמפורט בהנחיה. אלה לא התקיימו במקרה זה. לפיכך היה מקום להעביר את עניינו של הנאשם 2 להליך מנהלי ולהסתפק בעיצום כספי חלף כתב אישום.

ב"כ הנאשם טען כי יש להקפיד הקפדה יתרה, כאשר מדובר בתובע חיצוני (כמו במקרה דנן) שפועל מטעם המאשימה וחרג מסמכותו, בכך שלא הגיש את כתב האישום במועד. כתב האישום הוגש אפוא בניגוד להנחיה לפיה יש להגיש כתב אישום **תוך 12 חודשים**. לא הוצג גם אישור של פרקליט מחוז ו/או היועמ"ש לממשלה להארכת התקופה. אלה הם נסיבות שפוגעות באופן חמור בנאשם 2, גרמו לו עינוי דין, ולנוכח האמור יש לקבוע כי יש לבטל את כתב האישום.

5. המאשימה טענה מנגד, כי לא חלפה תקופת ההתיישנות הקבועה לעבירות עוון - כמו אלה המפורטות בכתב האישום. עוד טענה כי מעשיו של הנאשם 2 חמורים. הנאשמים המשיכו לנכות כספים מהעובדת, על אף שלא ניתן היה לטענתם להפריש לזכותה כספים לקרן פנסיה, בשל מצבה הרפואי. בכך ראתה ב"כ המאשימה חומרה יתרה וסברה כי די באמור כדי לדחות את הבקשה.

הכרעה

הגנה מן הצדק

6. "הגנה מן הצדק" הינה דוקטרינה מקובלת במשפט הישראלי. כיום מעוגנת דוקטרינה זו בסעיף 149(10) לחוק סדר הדין הפלילי הקובע כי ניתן לבקש את ביטולו של כתב אישום כאשר "**הגשת כתב האישום או ניהול ההליך הפלילי עומדים בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית**". עם זאת, טענת "הגנה מן הצדק" תתקבל אך לעיתים נדירות:

"ביטולו של הליך פלילי מטעמי הגנה מן הצדק מהווה אפוא מהלך קיצוני שבית-המשפט אינו נזקק לו אלא במקרים חריגים ביותר. בדרך-כלל יידרש הנאשם להראות שהתקיים קשר סיבתי בין התנהגותו הנפסדת של הרשויות לבין הפגיעה בזכויותיו, עם זאת אין לשלול אפשרות שהפגיעה בתחושת הצדק וההגינות תיחס לא להתנהגות שערורייתית של הרשויות, אלא למשל לרשלנותן, או אף לנסיבות שאינן תלויות ברשויות כל-עיקרן אך המחייבות, ומבססות, בבירור את המסקנה כי במקרה הנתון לא יהיה ניתן להבטיח לנאשם קיום משפט הוגן, או שקיומו של ההליך הפלילי יפגע באופן ממשי בתחושת הצדק וההגינות. אך נראה כי מצב דברים כזה אינו צפוי להתרחש אלא במקרים חריגים ביותר" (ע"פ 4855/02 מדינת ישראל נ' בורוביץ, פ"ד נט(6) 776, 807).

בע"פ 5672/05 טגר בע"מ נ' מדינת ישראל (ניתן ביום 21.10.2007) קבע בית המשפט העליון כי:

"הגנה מן הצדק, כך נראה, הייתה ונותרה טענה שיש לקבלה במקרים חריגים בלבד".

על כך נכתב בספרו של י' קדמי **על סדר הדין בפלילים** (תשס"ט-2009), חלק שני, כרך א, ע' 1339:

"הגישה המקובלת היא, כי הפיכת ה"הגנה הפסיקתית" ל"טענה מקדמית חקוקה" בסעיף 149(10) לא משנה את "ההלכה כפי שנקבעה בפסיקה אלא לעגנה בחקיקה".

משכך, ביטולו של הליך פלילי מטעמי הגנה מן הצדק מהווה איפוא מהלך קיצוני שבית המשפט נוהג בו במשורה, תוך הקפדה על המקרים הראויים לנקיטתו.

7. הכלל כאמור כי כתב אישום יבוטל אך במקרים חריגים. יחד עם זאת במקרה דנן, מצאתי כי אכן יש מקום לבטל את כתב האישום, וכי המקרה דנן הינו מהמקרים החריגים עליהם יחול סעיף 149 (10). לקמן אפרט את עמדתי בעניין ההגנה מן הצדק. אך בטרם אעשה כאמור, אדגיש כי העבירות המיוחסות לנאשם, הינן מהחמורות יותר בתחום של העסקת עובדים וטוב שיש מי שפועל לאכיפתן של הוראות המחוקק.

8. אכיפתן של דיני העבודה צריכה להעשות כפי שנקבע בדין הכולל גם את הנחיות היועמ"ש. אין חולק כי הימשכות ההליכים עשויה להביא לעינוי הדין ויש צורך בזירוז הטיפול בהליכים פליליים. הנחיית היועמ"ש הנ"ל, שהייתה בתוקף במועד הגשת כתב האישום (היא תוקנה לאחר מכן), עניינה משך הטיפול בתביעה עד להגשת כתב אישום. ההנחיה פותחת וקובעת כי יש צורך בזירוז הטיפול בהליכים פליליים ומפרטת את המשקל הנכבד שיש לעינוי הדין, תוך הפניה לפסיקה הקובעת את החשיבות המרובה לזירוז ההליכים. מדובר בחלק מזכותם של חשודים/נאשמים להליך משפטי הוגן וזה כולל את כבוד האדם לו זכאי נאשם - שלא יעונה דינו ועינוי יבורר בהקדם האפשרי. צדק מושהה אינו צודק. ההנחיה ממסגרת אפוא את האופן שבו יש לפעול, כדי להביא למיצוי הדין תוך איזון עם זכויות הנאשמים. זהו איזון ארכימדי עדין שיש לשמור כל העת.

9. בעמ' 4 להנחיה, בסעיף 3, נקבע פרק הזמן לטיפול בתביעות. העבירות בהם אנו עוסקים הינם מסוג עבירות עוון ולגביהם נקבע בסעיף 3(א)(2)(ב) להנחיה כי יש **"לפעול לסיום הטיפול בתיק בתוך 12 חודשים"** (ההדגשה שלי א.א.). בסעיף ב להנחיה פורט מתי יש אפשרות להאריך את זמן הטיפול בתביעה.

10. בסעיף 4 נקבע כי יש לדווח על התארכות ההליך. בסעיף 4(ג) להנחיה נקבע כי פרקליט המחוז או ראש יחידת התביעות רשאי להאריך את התקופה ב-6 חודשים נוספים. באישור היועמ"ש ניתן לשוב ולהאריך את התקופה ב-6 חודשים נוספים. אישורים כאלה לא נטען על ידי המאשימה כי היו, ולא הוצגו כאלה.

11. במקרה דנן, הוצג "מזכר סיכום תיק החקירה" מיום 14.6.16. מדובר על פניו בחקירה שאינה מורכבת במיוחד, הואיל והיא נסמכת על מסמכים, המצביעים על סכום הניכוי שנוכה מהעובדות ולא הועבר לקרן פנסיה, וכך גם על השכר ששולם לעובדת שנפול משכר המינימום. הליכי החקירה והמסמכים אמורים להיות פשוטים וברורים. לא הוכח ולא נטען כי מדובר היה ב"חקירה מורכבת" וקשה שצריכה השלמות או איסוף ראיות מיוחדות.

12. המאשימה לא הסבירה ולא הביאה טעמים מוצדקים המסבירים מדוע לא הוגש כתב האישום, בסמוך לאחר השלמת החקירה, אלא לאחר למעלה משנתיים מאז הסתיימה החקירה. לא הוצג בפנינו אישור פרקליט מחוז או ראש יחידת התביעות או סגנו (כנדרש בהנחיה) להארכת תקופה להגשת כתב האישום. כמו כן לא הוגש אישור היועמ"ש.

13. טענותיה של ב"כ המאשימה לפיה לא חלפה תקופת ההתיישנות, אינן ממין העניין הואיל ואין בהם תשובה לטענות הנאשם 2. אין מדובר בטענות המתייחסות להתיישנות, אלא בטענות המתייחסות לאי מילוי הנחיית היועמ"ש בעניין משך טיפול התביעה, עד להגשת כתב האישום. מי שפועל מטעם היועמ"ש בהגשת כתבי אישום, צריך לפעול בהתאם להנחיותיו של היועמ"ש. הטעם להנחיה הינו כאמור בה, הצורך בזירוז ההליך **כדי למנוע עינוי דין לנאשם**. במקרה דנן נגרם עינוי דין בשל אי הגשת כתב האישום במועד ולא ניתן הסבר לאי מילוי ההנחיה. בנסיבות אלה אכן ראוי כי תעמוד לנאשם 2, ביחס אליו הוגשה הבקשה, טענת ההגנה מן הצדק לפי סעיף 149 (10) לחסד"פ.

14. נציין כי לתוצאה דומה ניתן להגיע גם באמצעות ס' 149(3) לחסד"פ כפי שכתבה בצדק כב' השופטת ג'ויה סקפה שפירא בתיק 56204-06-20 בעניין **מד"י נ' שלמה אדרת ואח'**. יחד עם זאת ניתן להשתמש גם בסעיף 149(10) לחסד"פ שענינו כאמור ביטול כתב האישום שהוגש "בסתירה מהותית לעקרונות של צדק והגינות משפטית". הנחיית היועמ"ש הנ"ל שנועדה כאמור בה, למנוע עינוי דין מגלמת את עקרונות הצדק וההגינות המשפטית. לא זו אף זו הן יוצרות אחידות ושיוויון בין נאשמים ופעולה בניגוד להן, פוגעת בהגינות המשפטית.

15. נשוב ונדגיש כי הנחיות היועמ"ש אינן רק "המלצה טובה" שיכול ב"כ המאשימה להחליט אם הוא פועל לפיה. מדובר בהנחיה מנהלית מחייבת, לאורה צריכות רשויות התביעה לפעול. סטייה מהנחיות צריכה החלטות מתאימות, וטעמים מספיקים, ואי פעולה בהתאם להנחיות אלה, עשויה ליצור פגיעה בעקרונות הצדק, ההגינות המשפטית והשוויון. הנחיות אלה נועדו להביא לקיצור הליכים ולמניעת התארכות ההליך ועינוי דין לנאשמים בעקבותיו. להנחיה יש הצדקה, ואי קיומה מהווה עילה לביטול כתב האישום.

16. על כל אלה יש להוסיף כי הנאשם 2 הפעיל את עסקו - נאשמת 1 - במשך שנים רבות, אך כעולה מפסק דין שניתן בעניינו בבית דין זה (והאמור בו מהווה ולו גם ראייה מנהלית בדיון זה) הגיע העסק לחדלות פירעון. הנאשם עשה מאמצים ל"הצילו" והזרים כספים, שהביא מביתו. אך ככל הנראה, בשל תנאי השוק ושינוי העיתים, העסק כשל. כיום הנאשם מבוגר, חולה, וחסר אמצעים. נסיבות אלה גם הם נשקלות בתוך מכלול

נסיבות העניין ומצטרפות לתוצאה של ביטול כתב האישום כאמור.

17. לסיכום אומר כי אני מקבל את טענות ב"כ הנאשם, ביחס לנאשם מס' 2, וקובע כי כתב האישום שהוגש לאחר פרק הזמן הקבוע בהנחיות היועמ"ש (כפי נסחן בעת הגשת כתב האישום) מבלי שניתן לכך אישור כנדרש, פוגע בעקרונות של צדק והגינות משפטית ובנסיבות אלה יש לבטל את כתב האישום כאמור בס' 149(10) לחסד"פ.

18. לנוכח הקביעה לפיה יש לבטל את האישום כנגד נאשם מס' 2 ולנוכח מצבה של הנאשמת מס' 1, תודיע ב"כ המאשימה עד יום 25.8.22, האם יש מקום להמשיך ההליכים כנגד הנאשמת מס' 1.

ניתן היום, י"ח אב תשפ"ב, (15 אוגוסט 2022), בהעדר הצדדים וישלח אליהם.